

Gheorghe Petrușan – Cercetător neobosit al românismului în Ungaria Gheorghe Petrușan – Relentless Researcher of the Cultural Sense of Romanian Spirit in Hungary

Alexandru BLAGA

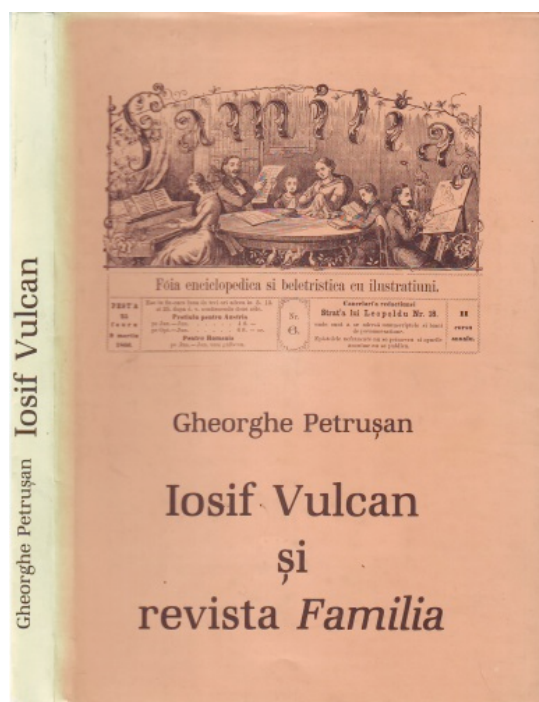
Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

E-mail: acm_bлага@yahoo.com

Abstract

The volume of Gheorghe Petrușan "Iosif Vulcan and the Magazine Family" published in Szeged in 1992 by the Union of Romanians in Hungary, is structured in such: INTRODUCTION, MOMENTS IN THE LIFE AND ACTIVITY OF IOSIF VULCAN, THE PROGRAM AND THE ACHIEVEMENTS OF THE FAMILY, FAMILY LITERATURE, NOTES, COMMENTS, CONCLUSIONS, BIBLIOGRAPHY. It is accompanied by summaries in Hungarian, English and French. The author demonstrates documented that Iosif Vulcan and the magazine FAMILY, supported the Romanian intelligentsia of the end of the 18th century and beginning of the 19th century for the affirmation of the culture of national ideals.

Keywords: *culture, national ideal, magazine, literature*

Profesorul universitar Gheorghe Petrușan s-a născut la Micherechi (Méhkerék), în Ungaria, localitate cu populație românească majoritară, situată la câțiva kilometri distanță de frontiera cu România. A studiat limba și literatura română și maghiară la Universitatea „Eötvös Loránd” din Budapesta, una din cele mai vechi universități din Europa (înființată în 1635). Din 1963 este cadru didactic la Catedra de limbă și literatura română a Școlii Superioare Pedagogice „Juhász Gyula” din Szeged. În perioada 1980-2003 a fost șeful acestei catedre. Se specializează în istoria literaturii române a celei de a doua jumătăți a secolului XIX, în mod deosebit, manifestând interes față de opera marelui Eminescu.

A început să publice în 1958, dar prima lucrare importantă intitulată *Cercetarea limbii române la Universitatea „Eötvös Loránd” împlinește o sută de ani* apare în 1963 în *Studii universitare XII (Felsőoktatási Szemle, XII)* a universității budapestane.

În anii care au urmat, se face remarcabil în mediile științifice românești și maghiare ca autor și coautor de manuale școlare destinate școlilor românești din Ungaria, ca autor sau coautor a unor volume de literatură română și problematică a minorității românești din Ungaria, publicate în limba română sau maghiară, dintre care amintim: *Iosif Vulcan și revista Familia*, 1992, *În căutarea identității noastre*, 1994, *Istoria literaturii române II, III (A románirodalom története II, III)* coautor, 1966 și respectiv 1971, *Românii din Ungaria (A magyarországi románok)* coautor, 2000.

Gheorghe Petrușan este autorul unui număr impresionant de studii publicate în România și Ungaria (peste 200) în domenii diverse ca istoria literaturii române, istoria culturii, folclor,

metodică, problematica minorităților, etc. Dintre studiile publicate în țara mamă amintim: *Emanuil Gojdu- adept al multiculturalității*, în *Clio*, Revistă de cultură istorică, 2002, Anul II. Nr. 1. Timișoara, *Români în vârtejul revoluției pașoptiste* în *Studia Universitatis „Vasile Goldiș” Arad*, Seria B, 8/1998, *Minoritate națională, națiune politică, națiune culturală*, în *Analele Universității ecologice „Dimitrie Cantemir” Târgu-Mureș* Seria Științe socio-umane, II, Editura Transilvania, Târgu-Mureș, 1998.

Volumul „*Iosif Vulcan și revista Familia*” avându-l ca autor pe Gheorghe Petrușan, cercetător și scriitor de talent, contribuie la cunoașterea vieții culturale și politice a românilor transilvăneni, așa cum aceasta se reflectă în preocupările jurnalistice și scriitoricești ale lui Iosif Vulcan, întemeietor al uneia dintre cele mai importante publicații românești din Imperiul Austro-Ungar și nu numai, revista *Familia*.

Volumul lui Gheorghe Petrușan publicat la Szeged, în 1992, prin grija Uniunii Românilor din Ungaria, este structurat astfel: INTRODUCERE, MOMENTE DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA LUI IOSIF VULCAN, PROGRAMUL ȘI REALIZĂRILE *FAMILIEI*, LITERATURA *FAMILIEI*, CÂTEVE CONCLUZII, NOTE, COMENTARI, BIBLIOGRAFIE. Lucrarea este însoțită de rezumate în limbile maghiară, engleză și franceză.

În INTRODUCERE, autorul face aprecieri privind „eforturile depuse de intelectualitatea română de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea pentru afirmarea prin cultură a idealurilor naționale”. Atent la aspectele sociale și politice specifice perioadei dualismului austro-ungar, Gheorghe Petrușan, preia ideea înaintașilor după care, oprirea politicii de intransigență față de naționalități se poate realiza prin „cultivarea limbii și dezvoltarea culturii naționale”.

În capitolul MOMENTE DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA LUI IOSIF VULCAN, autorul prezintă mediul în care a crescut și a fost educat Iosif Vulcan, modul în care s-a format ca scriitor și jurnalist, după absolvirea, în vara anului 1863, a studiilor universitare. Gheorghe Petrușan este de părere că experiența acumulată de Iosif Vulcan la „foaia glumeață” *Umoristul* precum și prin editarea unor almanahuri și calendare, foarte gustate în acea perioadă de publicul românesc din Ungaria, i-a servit la întemeierea revistei *FAMILIA* în 1865 și a revistei *ȘEZĂTOAREA* în 1875.

După o prezentare detaliată a programului și realizărilor revistei *FAMILIA* pe care o face în capitolul al III-lea, autorul volumului concluzionează cu privire la activitatea lui Iosif Vulcan, citându-l pe Octavian Goga: „*Familia* e meritul de căpetenie, cărțile lui pot fi uitate, *Familia* nu se uită”.

Capitolul LITERATURA *FAMILIEI* este cel mai dezvoltat și cuprinde subcapitolele: Poezia, Proza, Eforturile lui I. Vulcan pentru înviorarea vieții teatrale din Ungaria și Transilvania, Preocupări folcloriste. Ideea care străbate întreg acest capitol, temeinic susținută de autor cu argumente, este că politica editorială a lui Iosif Vulcan la revista *FAMILIA* a avut un impact deosebit asupra dezvoltării literaturii române ca urmare a publicării unor producții literare semnate de autori români, din provinciile românești de peste Carpați dar și din Transilvania și Ungaria, majoritatea debutanți la aceea vreme. Mulți dintre aceștia, ca să nu amintim decât pe Mihai Eminescu și George Coșbuc, sunt astăzi clasici ai literaturii române. Revista *FAMILIA* și Iosif Vulcan reușesc să asigure vizibilitate autorilor, în mediile românești și nu numai. Gheorghe Petrușan descrie în lucrarea sa, demersul pe care îl face Iosif Vulcan pentru a populariza poezia *Cântecul gintei latine* a lui Vasile Alecsandri în rândul cititorilor maghiari prin traducerea poeziei în limba maghiară și publicarea acesteia în *Ziarul de duminica* (*Vasárnapí újság*) și prezentarea ei într-o reuniune în 1878, a Societății „*Kisfaludy*” unde a fost primită cu aprecieri deosebite.

Concluzii

Volumul „*Iosif Vulcan și revista Familia*” este o carte de referință pentru ce a însemnat revista *FAMILIA* și Iosif Vulcan, în promovarea culturii și în primul rând a literaturii române, într-o perioadă agitată a istoriei. Demersul profesorului Gheorghe Petrușan este cu atât mai interesant și de valoare cu cât autorul este un român născut și educat într-un spațiu socio-cultural în mare măsură

disjunct românismului, în care acesta, dovedește prin ce a scris și a realizat, nu și-a pierdut identitatea.

BIBLIOGRAFIE

Gheorghe Petrușan, *Josif Vulcan și revista Familia*, Uniunii Românilor din Ungaria, Szeged, 1992

